AFDELING A: LEESBEGRIP

VRAAG 1: ARTIKEL

Lees die artikel hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

TEKS A

TIKTOK, TIKTOK ...

1 Praat jy van die rustige klank van 'n staanhorlosie? Of van die klop-aan-die-deur-en-weghardloop-speletjie? Nee! Ek praat van TikTok, die toep op sosiale media wat 'n mens kan gebruik om kort video's saam met musiek en ander klankeffekte te maak.

2 TikTok is in September 2016 deur die Chinese maatskappy, ByteDance, begin. Vanaf 2018 het dit globaal só gewild geraak dat dit maklik met ander sosialemediareuse soos *Facebook* kan kompeteer. Walloroo Media se navorsing het bewys dat TikTok aan die begin van 2021 meer as 1 miljard aktiewe gebruikers gehad het. Die toep is ook ten minste 200 miljoen kere afgelaai. Op die oomblik is dit in 75 tale beskikbaar.

3 Die naam, TikTok, dui op die kort formaat van die video's. Aan die begin was dit net 15 sekondes lank. Nou kan 'n TikTok-video tot 3 minute lank wees. Die doel is hoofsaaklik om te vermaak, daarom is die aanbieding gewoonlik lig en grappig. Inhoud sluit grappe, toertjies of dansroetines in. Die musiek wat daarmee saamgaan, maak dit net meer aanloklik vir mense.

4 TikTok is veral onder jongmense gewild. Eers was net sowat 7,1% van gebruikers 50 jaar en ouer. Verder is daar bevind dat 90% van gebruikers elke dag met TikTok besig is. Jy loop gevaar om aan TikTok "verslaaf" te raak. Jongmense se vermoë om te konsentreer soos hulle moet, word ook beïnvloed.

5 Soos met byna alle ander dinge het die Covid-19-pandemie ook die gebruik van TikTok op verskillende maniere verander. Teen die einde van April 2020, toe Suid-Afrika op Vlak 5 van die inperking was, het die aantal TikTokkers baie gestyg. Oud en jonk het dit gebruik om besig te bly en om hulle aandag van die probleme rondom die pandemie af te lei.

6 Die suksesverhale van TikTok maak 'n mens opgewonde. Net toe mense regoor die wêreld wou moed opgee, het 'n groep jongmense van Angola almal met hulle dansroetine op die maat van "Jerusalema" geïnspireer. Almal wou net dans! Mense is uitgedaag om self die dansroetine op te voer en het nie op hulle laat wag nie. Van die Kaap tot in Kuba het groepe mense met hulle eie Jerusalema-danspassies die boodskap van hoop aan die deurmekaar wêreld gebring.

LIVEWORKSHEETS

7 TikTok het ook op die pienk kerkie op Lambertsbaai 'n effek gehad. Toe die kerkie nie sy deure kon oopmaak nie, het die jong dominee, Farren White, TikTok gebruik om die Woord aan haar gemeente te bring. Dit was 'n nuwe manier van doen en nie almal het daarvan gehou nie. Uiteindelik was haar digitale boodskappe egter so gewild dat hulle vier ekstra kameras in die kerk moes installeer. En haar gemeente het gegroei!

8 Terwyl leerders nie skool toe kon gaan nie, het 'n graad 12-leerder op 'n klein Karoodorpie begin TikTok om sy vriende te motiveer. Hy het gedans en gerymklets! 'n Ander leerder wou die lesse wat sy onderwysers op WhatsApp geplaas het 'n bietjie lewe gee. Hy gebruik toe rymklets om die notas wat sy onderwyser vir Lewenswetenskappe gestuur het, op te vrolik. Sy broer het 'n TikTok-video daarvan gemaak en vir sy klasmaats gestuur. Húlle het dit vir ander vriende gestuur en so het dit soos 'n veldbrand versprei. Dit het hom aangemoedig om nóg sulke rymklets-notas te maak. Nie net het dit graad 12-leerders gemotiveer nie, maar ook bewys dat leer lekker pret kan wees!

9 Alhoewel TikTok nie vir gewone advertensies bedoel is nie, is daar mense wat dit gebruik om produkte te adverteer of om tendense te bevorder. Dit word veral rondom skoonheid, modes, persoonlike finansies en kook gedoen. Dikwels word bekendes en *celebrities* hiervoor gebruik.

10 TikTok kán van waarde wees. Ongelukkig is daar ook mense wat dit misbruik, soos mense wat fopnuus die wêreld instuur of propaganda of negatiewe inhoud versprei. Dit is waarom TikTok in sekere lande verbied word.

11 Uiteindelik geld die goue reël wat op alle sosiale media van toepassing is: Dink voor jy doen!

[Verwerk uit Wikipedia, *Huisgenoot*, 10 Februarie 2022, e.a.]

LET WEL:
- Beantwoord AL die vrae.
- Skryf net die vraagnommer en die antwoord neer.

1.1 Waarvoor kan jy TikTok-video's gebruik? (Paragraaf 1) (2)

1.2 Hoekom is ByteDance in paragraaf 2 as een woord geskryf? (1)

1.3 Skryf EEN woord uit paragraaf 2 neer wat vir ons sê dat TikTok oor die hele wêreld gebruik word. (1)

1.4 Kies die KORREKTE antwoord uit dié tussen hakies.

Net soos *Facebook*, is TikTok ook een van die "sosialemedia**reuse**" omdat dit (op kommunikasie tussen mense fokus/miljoene gebruikers het). (1)

1.5 Volgens Walloroo Media het TikTok aan die begin van 2021 meer as 1 miljard gebruikers gehad.

Waarom kan ons sê dat hierdie 'n FEIT en nie 'n mening is nie? (1)

Kopiereg voorbehou

LIVEWORKSHEETS

1.6 Watter inhoud word in TikTok-video's gebruik om mense te vermaak?

Noem TWEE. (2)

1.7 Lees paragraaf 4.

1.7.1 Kies die KORREKTE antwoord uit dié tussen hakies.

Indien jongmense TikTok te veel gebruik, kan dit (voordelige/nadelige) gevolge vir hulle hê. (1)

1.7.2 Motiveer jou antwoord op VRAAG 1.7.1. (1)

1.8 Lees paragraaf 7.

1.8.1 Waarom, dink jy, het party mense nie van Farren White se nuwe manier van doen gehou nie? (1)

1.8.2 Waarom kan ons sê dat Farren se digitale boodskappe wel suksesvol was? Noem TWEE redes. (2)

1.9 TikTok het vinnig gegroei.

Kies 'n beskrywing in KOLOM B wat by die datum in KOLOM A pas. Skryf net die letter (A–E) langs die vraagnommers (1.9.1 tot 1.9.4) neer.

KOLOM A		KOLOM B	
1.9.1	2016	A	Meer as 200 miljoen mense het die toep afgelaai.
1.9.2	2018	B	TikTok het mense in moeilike tye gehelp.
1.9.3	2020	C	TikTok is aan die wêreld bekendgestel.
1.9.4	2021	D	Party lande het die gebruik van TikTok verbied.
		E	Binne twee jaar het TikTok 'n sterk mededinger op sosiale media geword.

(4 x 1) (4)

1.10 Watter musiekgenre het die twee leerders van wie ons in paragraaf 8 lees, gebruik om ander matrieks te motiveer? Skryf EEN woord neer. (1)

1.11 "Húlle het dit vir ander vriende gestuur en so het dit soos 'n veldbrand versprei." (Paragraaf 8)

1.11.1 Word hierdie sin LETTERLIK of FIGUURLIK gebruik? (1)

1.11.2 Motiveer jou antwoord op VRAAG 1.11.1. (1)

Kopiereg voorbehou

LIVEWORKSHEETS

1.12 Waarom kan 'n mens verstaan dat dit sinvol is om bekendes in TikTok-advertensies te gebruik? (1)

1.13 Lees weer paragraaf 6.

Watter TWEE lewenslesse wat jóú in alle omstandighede kan help om moeilike situasies te hanteer, kry jy uit hierdie paragraaf?

Begin jou antwoord met: Ek het geleer dat … (2)

1.14 Lees die slotparagraaf.

Waarom, dink jy, is dit 'n goue reël op sosiale media om eers te dink voor jy doen? (1)

Kopiereg voorbehou

LIVEWORKSHEETS

TEKS B

Bestudeer die tabel hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

MENSE TUSSEN 16 EN 30 JAAR SE TIEN BESTE NUWEJAARSVOORNEMENS VIR 2023

A 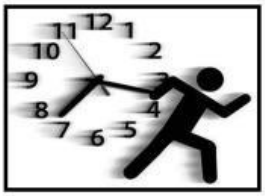

B

C

D

E

F

G

H

I

J

Voer mense hulle nuwejaarsvoornemens uit?

8% van mense

92% van mense 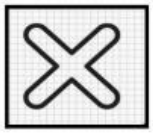

[Verwerk uit Grafika24]

Kopiereg voorbehou

LIVEWORKSHEETS

1.15 Kies die KORREKTE ANTWOORD om die sin mee te voltooi. Skryf die letter (A–D) langs die vraagnommer (1.15) neer.

Uit PRENTJIE A lei ons af dat mense in 2023 graag …

A meer wil oefen.
B met ander wil kompeteer.
C hulle tyd beter wil gebruik.
D vinniger by die werk wil kom. (1)

1.16 Kies die KORREKTE antwoord uit dié tussen hakies.

PRENTJIE B impliseer dat mense in 2023 (meer aktief wil wees/ander mense wil help). (1)

1.17 Wat sê die mense se nuwejaarsvoornemens in PRENTJIE C vir jou? (1)

1.18 Noem EEN ding wat mense nie meer in 2023 wil doen nie. (1)

1.19 Die meeste mense slaag daarin om by hulle nuwejaarsvoornemens te hou.

Motiveer waarom hierdie stelling ONWAAR is. (1)

1.20 Waarom sou jy respek kon hê vir mense (PRENTJIE J) wie se voorneme dit is om te oefen? (1)

TOTAAL AFDELING A: 30

LIVEWORKSHEETS

AFDELING B: OPSOMMING

Lees die teks hieronder en voer die instruksies uit.

VRAAG 2

Noudat jy klaar is met skool, moet jy leer om geldslim te wees.

INSTRUKSIES

1. Som die SEWE wenke om GELDSLIM te wees in jou EIE VOLSINNE op.
2. Skryf die wenke puntsgewys neer.
3. Nommer die wenke van 1 tot 7.
4. Jou opsomming mag nie langer as 70 woorde wees nie.
5. Dui die korrekte getal woorde aan die einde van die opsomming aan.

TEKS C

WEES GELDSLIM!

Ons het geld nodig om die dinge te kan doen wat ons graag wíl doen. Hier volg 'n paar wenke vir jou om geldslim te wees!

Daar is verskillende maniere om geld eerlik te verdien. Soek na 'n werk waarvan jy hou! As jy hard werk vir iets, sal jy daarmee versigtig wees. Sodra jy geld het, moet jy bepaal wat jy met jou beskikbare geld gaan doen. Jy moet weet hoeveel geld jy hét voordat jy kan besluit hoeveel geld jy kan uitgee. Dit beteken dat jy 'n sinvolle begroting moet opstel. Daarna moet jy deeglik boekhou van al jou uitgawes. Dit sal jou help om te sien hoe jy jou geld uitgegee het. So kan jy ook op hoogte bly van die prysveranderinge van artikels.

Jongmense wil graag "in" wees, maar as dit by jou geldsake kom, moet jy jou eie kop volg. Daarom behoort jy jou inkopies volgens jou eie behoeftes en wat jý kan bekostig, te beplan. Moenie kwaliteit inboet nie, maar moet ook nie noodwendig die duurste goed koop nie. Dit is die moeite werd om te soek na goedkoper opsies van die artikels wat jy wil koop.

Dit bly 'n feit dat geld meer geld maak as jy slim daarmee werk. Daarom moet jy probeer om so vroeg as moontlik in jou lewe te begin spaar. Onthou: die doel is dat jou geld meer moet word. Gevolglik moet jy uitvind waar jy die beste rente op jou spaargeld sal verdien.

[Verwerk uit *Kuier,* 'Tips for saving money', 17 September 2020, e.a.]

TOTAAL AFDELING B: 10

LIVEWORKSHEETS

AFDELING C: TAALSTRUKTURE EN -KONVENSIES

VRAAG 3: ADVERTENSIE

- Die taalvrae wat volg, is op die advertensie (TEKS D) hieronder gebaseer.
- Die nommering in die advertensie verwys na die nommer van die vraag wat beantwoord moet word.
- Voer die instruksies by elke vraag uit.

TEKS D

[Verwerk uit Google Images]

LIVEWORKSHEETS

3.1 Wie is die teikengroep van hierdie advertensie? (1)

3.2 Hoe ondersteun die prente die inhoud van die advertensie? (1)

3.3 Kies die KORREKTE ANTWOORD uit dié tussen hakies.

"Duisende aktiwiteite!" is 'n voorbeeld van ('n hiperbool/ironie). (1)

3.4 Gee die INTENSIEWE VORM van die woord tussen hakies.

(Jonk) en stokoud is welkom. (1)

3.5 Gee die SAMESTELLING van die woorde tussen hakies.

(Kind + pret) (1)

3.6 Die adverteerder gebruik herhaling om die leser te manipuleer.

Haal 'n voorbeeld uit die advertensie aan om die stelling te bewys. (1)

3.7 Kies die KORREKTE ANTWOORD om die sin te voltooi. Skryf die letter (A–D) langs die vraagnommer (3.7) neer.

In hierdie advertensie beteken die idioom " … **vir 'n appel en 'n ei**" dat alles … is.

A goedkoop
B lekker
C gratis
D vars (1)

3.8 Watter belangrike inligting wat in hierdie advertensie behoort te wees, is weggelaat? (1)

3.9 Hoekom, dink jy, het die adverteerder die 70 jaar binne **'n ster** geplaas? (1)

3.10 Hoekom sou dié advertensie jou oorreed om hierdie markdag by te woon?

Motiveer jou antwoord. (1)
[10]

LIVEWORKSHEETS

VRAAG 4: STROKIESPRENT

- Die taalvrae wat volg, is op die strokiesprent (TEKS E) hieronder gebaseer.
- Voer die instruksies by elke vraag uit.

TEKS E

[Verwerk uit *MamaTaxi*]

4.1 Die agtergrond vir hierdie strokiesprent is 'n tipiese straattoneel in die stad. Gee EEN visuele teken wat hierdie stelling ondersteun. (1)

4.2 Verduidelik die funksie van die vraagtekens in RAAMPIE 1. (1)

4.3 Skryf die sin hieronder in die INDIREKTE REDE. Gebruik **of** in jou antwoord.

Kan dit waar wees?

Begin só: Die man vra ... (1)

4.4 Dit is 'n ramp! (RAAMPIE 2)

4.4.1 Wat, dink jy, bedoel die man met hierdie woorde? (1)

4.4.2 Waarom kan ons sê dat die man met hierdie woorde 'n aanname maak? (1)

4.5 Kies die KORREKTE ANTWOORD uit dié tussen hakies.

4.5.1 Die straatverkoper (verskil van/stem saam met) die man. (1)

4.5.2 Motiveer jou antwoord op VRAAG 4.5.1. Verwys in jou antwoord na die straatverkoper se woorde én dit wat hy doen. (2)

4.6 Skryf die sin hieronder oor as 'n BEVELSIN.

Jy moet namens jouself praat. (1)

4.7 Is dit reg dat die man in RAAMPIE 1 so ontsteld is oor wat hy in die koerant gelees het? Motiveer jou antwoord. (1)

[10]

Kopiereg voorbehou

LIVEWORKSHEETS

VRAAG 5: ARTIKEL EN PRENT

- Die taalvrae wat volg, is op die artikel (TEKS F) hieronder gebaseer.
- Voer die instruksies by elke vraag uit.

5.1 Lees die artikel en beantwoord die vrae.

TEKS F

OUMA VERWERF HAAR MEESTERSGRAAD

Notozi Jennifer Mgobozi is 'n 75-jarige ouma van vyf (5.1.1) (kleinkinders). Sy het in (5.1.2) (November) 2021 haar meestersgraad in onderwys aan die Walter Sisulu Universiteit behaal. Sy sê dit was (5.1.3) (maklik), maar beslis die moeite werd. Haar familie én ander mense is baie trots (5.1.4) (...) haar.

Jennifer is al (5.1.5) (baie) as 40 jaar lank betrokke by onderwys. Sy werk by *NECT*, wat probeer (5.1.6) (onderwys in SA verbeter). (5.1.7) (Sy doen juis haar navorsing oor *NECT* se program vir Engels as EAT). Sy sal (5.1.8) (bly) wees as haar navorsing 'n positiewe effek op onderwys het; veral in die landelike gebiede.

Jennifer sê studies en opleiding het (5.1.9) (iets met ouderdom te doen). Sy sê daar is nou baie (5.1.10) (geleentheid). As jy (5.1.11) (dus/dis) kan, moet jy dit doen. Daarom is sy nie van plan om gou af te tree nie. Inteendeel! (5.1.12) (Sy wil verwerf met lof haar doktorsgraad volgende jaar).

Jennifer is 'n (5.1.13) (inspireer) vir ander. Sy het bewys: (5.1.14) Waar 'n wil is is 'n weg!

[Verwerk uit *Die Burger*, 23 November 2021]

5.1.1 Verdeel die woord tussen hakies korrek in LETTERGREPE.

Notozi Jennifer Mgobozi is 'n 75-jarige ouma van vyf (kleinkinders). (1)

5.1.2 Gee die AFKORTING vir die woord tussen hakies.

Sy het in (November) 2021 haar meestersgraad in onderwys aan die Walter Sisulu Universiteit behaal. (1)

5.1.3 Gee die ANTONIEM vir die woord tussen hakies.

Sy sê dit was (maklik), maar beslis die moeite werd. (1)

5.1.4 Vul die ontbrekende VOORSETSEL in.

Haar familie én ander mense is baie trots ... haar. (1)

LIVEWORKSHEETS

5.1.5 Gee die KORREKTE VORM van die woord tussen hakies.

Jennifer is al (baie) as 40 jaar lank betrokke by onderwys. (1)

5.1.6 Skryf die hele sin oor in die INFINITIEF.

Sy werk by *NECT*, wat probeer (onderwys in SA verbeter). (1)

5.1.7 Skryf die sin hieronder oor in die VERLEDE TYD.

Sy doen juis haar navorsing oor *NECT* se program vir Engels as EAT. (1)

5.1.8 Sy sal **bly** wees as haar navorsing 'n positiewe effek op onderwys het; veral in die landelike gebiede.

Gebruik die HOMONIEM van **bly** in 'n sin sodat die betekenis duidelik blyk. (1)

5.1.9 Skryf die gedeelte tussen hakies in die ONTKENNING.

Jennifer sê studies en opleiding het (iets met ouderdom te doen). (1)

5.1.10 Gee die MEERVOUD van die woord tussen hakies.

Sy sê daar is nou baie (geleentheid) daarvoor. (1)

5.1.11 Kies die KORREKTE WOORD uit dié tussen hakies.

As jy (dus/dis) kan, moet jy dit doen. (1)

5.1.12 Skryf die sin hieronder in die korrekte WOORDORDE.

Sy wil (verwerf) (volgende jaar) (met lof) haar doktorsgraad. (1)

5.1.13 Vorm 'n SELFSTANDIGE NAAMWOORD van die werkwoord tussen hakies.

(1)

Jennifer is 'n (inspireer) vir ander mense.

5.1.14 Vul die ontbrekende LEESTEKEN in. Skryf die sin oor en onderstreep die leesteken wat ingevul is.

Waar 'n wil is is 'n weg! (1)

Kopiereg voorbehou

LIVEWORKSHEETS

5.2 Kyk na die prent en beantwoord die vrae.

TEKS G

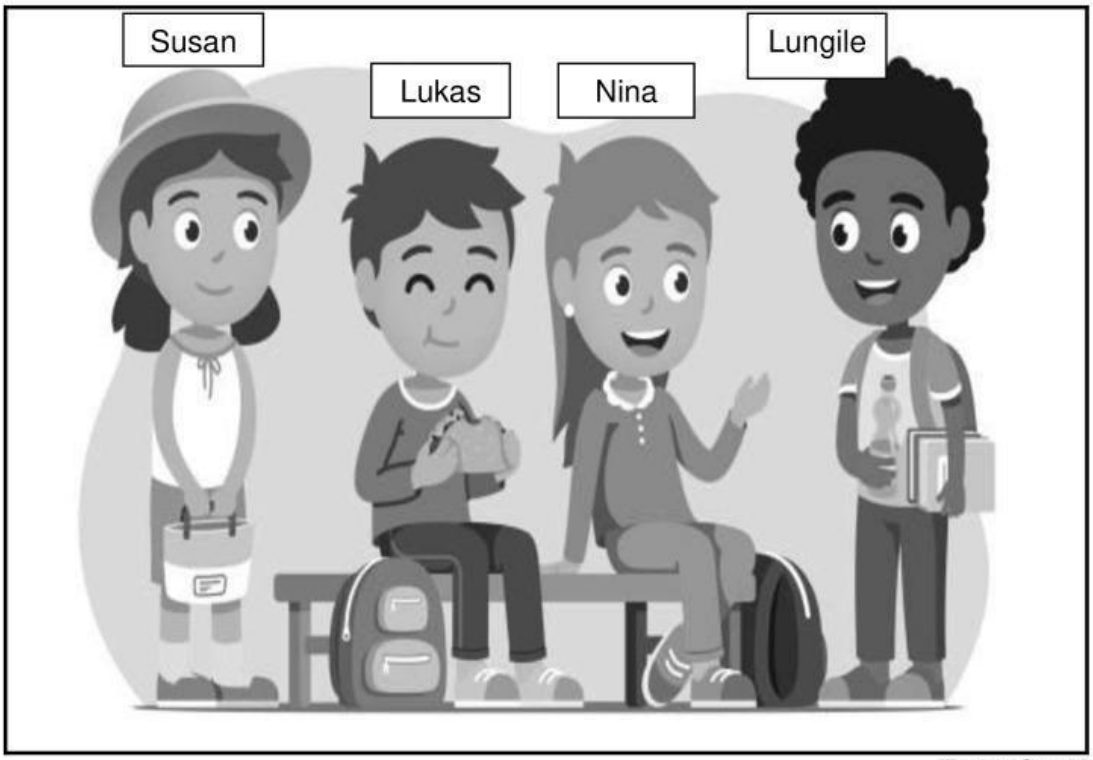

[Bron: iStock]

5.2.1 Gee die VERKLEINWOORD van die woord tussen hakies.

Susan dra 'n snaakse (hoed). (1)

5.2.2 Gee die KORREKTE AFRIKAANS vir die woord tussen hakies.

Lukas eet 'n (*sandwich*). (1)

5.2.3 VERBIND die twee sinne met die VOEGWOORD tussen hakies.

Nina beduie met haar hand. Sy gesels met haar maats. (terwyl) (1)

5.2.4 Kies die KORREKTE WOORD uit dié tussen hakies.

Nina (behandel/hanteer) haar maats met respek. (1)

5.2.5 Gee EEN woord vir die omskrywing tussen hakies.

Lungile dra sy boeke in sy (sak wat hy op sy rug dra). (1)

5.2.6 Vorm 'n VERLEDE DEELWOORD van die werkwoord tussen hakies.

Lungile drink (gebottel) water. (1)

[20]

TOTAAL AFDELING C: 40
GROOTTOTAAL: 80

Kopiereg voorbehou

LIVEWORKSHEETS